

ЛИСТА НА ВЛАДИНИ И ДРУГИ ИЗВОРИ НА ФИНАНСИРАЊЕ И ПОДДРШКА НА БИЗНИС СЕКТОРОТ

Компаниите во Република Македонија имаат пристап до дополнителни извори на финансиски средства. Притоа дополнителни извори за финансирање можат да се обезбедат и за старт-ап, новоосновани компании, но и за компании кои веќе постојат на пазарот. За новооснованите компании средства може да се обезбедат од национални програми имплементирани од страна на Владата во соработка со интернационални донорски организации, додека пак веќе постоечките компании дополнителни извори на финансирање може да добијат од комерцијални и инвестициски банки, развојни банки како и од други финансиски институции.

Во Пелагонискиот плански регион постојат голем број на можности за финансирање и пристап до дополнителни извори на финансиски средства за потенцијалните инвеститори. Бизнес Центарот во рамки на Центарот за развој на Пелагонискиот плански регион има за цел да им помогне и даде поддршка на компаниите од регионот при добивањето на информации за овие можности за финансирање. Бизнес Центарот нуди поддршка на компаниите од регионот при аплицирање за искористување на некоја од можностите за финансирање. Оваа поддршка се состои од информирање на компаниите за потенцијалните можности, подготовка на апликациони формулари како и пишување на предлог проекти за искористување на постојни грантови и можности за финансирање.

СОДРЖИНА

Национални програми за поддршка на МСП.....	3
Министерство за економија.....	3
Закон за финансиска поддршка на инвестиции.....	4
Агенција за промоција и поддршка на туризмот.....	5
Министерство за финансии.....	6
Фонд за иновации и технолошки развој.....	6
Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој.....	11
Програма за самовработување.....	13
Комерцијални банки.....	14
Развојна банка на Северна Македонија АД Скопје.....	15
Европски банки	16
Европска банка за обнова и развој.....	16
WEBSEFF – Одржлива институција за финансирање на Западен Балкан.....	17
GEFF Кредити за финансирање на зелената економија.....	19
Европска инвестициона банка.....	19
Меѓународни донаторски организации.....	20
Програма за развој на Обединети Нации УНДП.....	20
Германско друштво за меѓународна соработка ГИЗ.....	20
Постојана работна група за регионален рурален развој во Југоисточна Европа –СВГ.....	21
Агенција за меѓународен развој на САД – УСАИД.....	22
Швајцарска агенција за развој и соработка – СДЦ.....	24
Програми на Европска Унија – ЕУ фондови.....	25
Програма за локална и регионална конкурентност ЛРПК.....	25
Хоризонт 2020.....	26
Косме.....	26
Прогрес +.....	27
Лајф +.....	27
ИПА програма.....	27

Национални програми за поддршка на МСП

Министерство за економија

➤ Согласно Програмата за конкурентност, иновации и претприемништво, Програмата за развој на туризмот и други програми, Министерството за економија секоја година објавува јавни повици за различни видови на финансиска поддршка за кофинансирање и субвенционирање на приватниот сектор, и тоа:

- Јавен повик за кофинансирање на проекти за развој и поддршка на МСП и промоција на претприемништвото
- Јавен повик за поддршка за зголемување на конкурентноста на деловните субјекти од преработувачка индустрија – развој на деловниот субјект, развој на производ и развој на пазар
- Јавен повик за субвенционирање на микро, мали и средни претпријатија
- Јавен повик за поддршка и развој на кластерското здружување
- Јавен повик за кофинансирање на проекти на занаетчиски комори и фондации и здруженија на граѓани за развој и промоција на занаетчиството
- Јавен повик за кофинансирање на проекти за програмски активности на мрежи на бизнис ангели
- Јавен повик за субвенционирање на претпријатија за користење на консултантски услуги
- Јавен повик за кофинансирање на дел од трошоците за одобрени проекти поддржани во рамки на ЕУ програмата КОСМЕ
- Јавен повик за финансиска поддршка на микро, мали и средни претпријатија за учество на домашни, регионални и меѓународни саеми
- Јавен повик за субвенционирање на приватни претпријатија за сертификација на системи за квалитет според ISO стандарди
- Јавен повик за субвенционирање на претпријатија за сертификација на ХАЛАЛ систем
- Јавен повик за поддршка на манифестации, проекти и бизнис форуми од интерес на развојот на туризмот
- Јавен повик за субвенции за туристички цели на селски домаќинства
- Јавен повик за пријавување на интерес од страна на угостителските објекти за сместување за прием на гости кои ќе добиваат потврда за одмор на работници со ниски приходи во вредност од 15.000,00 денари
- Јавен повик за финансиска поддршка за бизнис идеи за туризам креирани од студенти на факултетите за туризам
- Јавен повик за поддршка за развивање, одржување и применување социјално прифатливи практики на деловните субјекти
- Јавен повик за кофинансирање на претпријатија за купување на опрема, инструменти и алат кои ќе се користат за обука, настава на лица за стекнување вештини и квалификации
- Јавен повик за кофинансирање на трошоци за едукација на вработени во микро, мали и средни претпријатија

- Јавен повик за организирање на специјализирани длабински технолошки обуки за автомобилска, текстилна, прехранбена и металопреработувачка индустрија
- Јавен повик за организирање на обуки за воведување на концептот на циркуларна економија во преработувачката индустрија
- Јавен повик за организирање на струково специјализирани обуки за кожарска и чевларска индустрија
- Јавен повик за обуки за воведување на концептот на “зазеленување” во преработувачката индустрија
- Јавен повик за финансиска поддршка за зајакнување на конкурентноста на деловните субјекти во текот и во пост COVID 19 периодот
- Јавни повици за грантови за игротеки, ресторани за свадби, лиценцирани туристички агенции и водичи

Адреса и контакт

адреса: Јуриј Гагарин 15, 1000 Скопје

тел: +389 2 3085 347

веб: <http://www.economy.gov.mk/>

емаил: info@economy.gov.mk

🚩 Закон за финансиска поддршка на инвестиции

- Мерките за поддршка на стопанството, именувани како „План за економски раст“, се поделени во три столба, чија главна цел е да се поттикнат инвестициите, технолошкиот развој и да се подигне конкурентноста на македонските компании. Првите два столба од Планот, се спроведуваат преку Законот за финансиска поддршка на инвестиции _Службен весник број 83/2018, број 98/19 и број 124/19 година, усвоен од Собранието на Република Македонија, додека мерките од третиот столб се спроведуваат преку имплементација на Среднорочната програма за поддршка на мали и средни претпријатија на Фондот за иновации и технолошки развој, со што се овозможува практична реализација на мерките од Планот за економски раст. Надлежни органи за спроведување на постапката за доделување на финансиска поддршка се:

- ДТИРЗ - Дирекцијата за технолошки индустриски развојни зони (За инвестициски проекти во технолошко индустриски развојни зони) и
- АСИПИ - Агенцијата за странски инвестиции и промоција на извозот (За инвестициски проекти надвор од технолошко индустриски развојни зони).

Рок за поднесување на барање за доделување на финансиска поддршка (склучување на нов договор): месец август секоја година. (се аплицира по завршување на инвестицијата). Во рамки на законот за поддршка на инвестициите, постојат неколку видови на финансиска поддршка:

- Финансиска поддршка за нови вработувања
- Финансиска поддршка за воспоставување и унапредување на соработка со добавувачи регистрирани во Република Македонија
- Финансиска поддршка за воспоставување на организациони облици за технолошки развој и истражување
- Финансиска поддршка за инвестициски проекти од значаен економски интерес за Република Македонија
- Финансиска поддршка за пораст на капитални инвестиции и приходи
- Финансиска поддршка за откуп на материјални средства од деловни субјекти со потешкотии
- Финансиска поддршка за зголемување на конкурентност на пазарот
- Финансиска поддршка за освојување на нови пазари и пораст на продажба

Повеќе информации на следниот линк: <http://www.economy.gov.mk/doc/2362>

Агенција за промоција и поддршка на туризмот

➤ Агенцијата за промоција и поддршка на туризмот согласно Програмата за работа на агенцијата, има јавни повици за:

- подготвување, печатење и дистрибуција на печатен промотивен материјал, учество на туристички саеми, билборд кампањи и реклами во печатени медиуми, користење на социјални мрежи и промоција на веб пребарувачи
- за откуп на фотографии со мотиви на туристички локации
- аплицирање за субвенции за странски организиран туристички промет

Адреса и контакт

Скопје Централа

Тел: 02 32 23 101

Ул.11-ти октомври бр.13 Скопје - Центар

1000 Скопје, Македонија

Веб: <http://tourismmacedonia.gov.mk/>

Емаил info@tourismmacedonia.gov.mk

Струга канцеларија

Ул.ЈНА А2-2 влез 2 кат пр. бр.1

6330 Струга, Македонија

046 789 428

Министерство за финансии (<https://cfd.finance.gov.mk/?lang=mk>)

Секторот за централно финансирање и склучување договори (ЦФЦД) во рамките на Министерството за финансии на Република Македонија е надлежен за стабилно финансиско управување на сите проекти кои се финансираат од страна на ИПА компонентите, при што од компонентите за кои е надлежен овој сектор, за приватниот сектор од Пелагонискиот плански регион најважна е ИПА Компонента IV – Развој на човечки ресурси.

ЦФЦД претставува водечко тело во рамките на оперативните структури за ИПА Компонентите I, III и IV, како и надлежен орган кој врши склучување договори и кој е единствено одговорен за спроведување на тендерските постапки и плаќања поврзани со проекти финансирани од ЕУ. ЦФЦД ја надгледува реализацијата на проектите, а ПАО/ХОС ја задржува целосната одговорност за реализација на истите и обезбедува ефективно надгледување за соодветна реализација на задачите делегирани од страна на СПО/ИПА координаторите.

Адреса и контакт

Сектор за централно финансирање и склучување на договори

Министерство за финансии

Даме Груев 12, 1000 Скопје

емаил: cfd@finance.gov.mk

Факс: +389 2 3255 723

Радица Коцева - раководител на сектор

тел: 02 3255-374

емаил: radica.koceva@finance.gov.mk

Фонд за иновации и технолошки развој – ФИТР

Мисијата на Фондот за иновации и технолошки развој е поттикнување и поддршка на иновациската дејност во микро, малите и средните претпријатија за остварување забрзан технолошки развој, базиран на трансфер на знаење, на истражување за развој и на иновации

што придонесуваат за создавање нови работни места и за економски раст и развој, истовремено подобрувајќи ја бизнис-околината за развој на конкурентските способности на компаниите. Фондот за иновации и технолошки развој ги поттикнува иновациите преку обезбедување на дополнителни извори за финансирање на иновациите со помош на различни инструменти.

Програмата за поддршка преку “Проект за развој на вештини и поддршка на иновации” финансирана преку заем од Светска Банка, ги има следните инструменти:

➤ **Кофинансирани грантови за новоосновани трговски друштва старт-ап и спин-оф**

-Инструментот има за цел да го поттикне нивото на иновативност преку обезбедување на неопходната финансиска поддршка за активности на истражување и развој на старт-ап и спин-оф претпријатија. Дополнително се очекува со овој инструмент да се поттикне културата на преземање на ризик и иновација, и да се обезбеди поддршка за претпријатијата кои сакаат да развијат нов или подобрен производ, процес или услуга. Преку овој инструмент, Фондот за иновации и технолошки развој обезбедува финансирање до 85% (осумдесет и пет проценти) од вкупниот буџет за проектот, во максимален износ од 30.000,00 (триесет илјади) евра.

➤ **Кофинансирани грантови и условени заеми за комерцијализација на иновации**

-Целта на Инструментот за поддршка ко-финансирани грантови за комерцијализација на иновации е да поттикне зголемување на активности за истражување и развој во приватниот сектор, да се охрабри соработката помеѓу приватниот сектор и приватниот сектор со високообразовните и научноистражувачките установи, како и останати форми на соработка за комерцијализација на иновации. Инструментот е наменет за микро, мали и средни претпријатија и приватни здравствени установи (во натамошниот текст: ПЗУ) кои сакаат да развијат иновативен производ, услуга или процес, сами или во соработка со друго претпријатие, установа која врши високообразовна, односно научноистражувачка дејност или ПЗУ. Инструментот нуди финансиска поддршка на претпријатија и ПЗУ регистрирани во Република Македонија со цел да развијат и имплементираат иновативни решенија, вклучувајќи поддршка за претпријатија и ПЗУ со висок потенцијал за раст. Поддршката преку овој инструмент ќе биде доделена на проекти со јасна комерцијална цел кои се во фаза на прототип (или соодветна фаза во зависност од видот на иновативниот производ, услуга, процес) се’ до предкомерцијална (пред-пазарна) фаза.

➤ Кофинансирани грантови за технолошка екстензија

-Целта на Инструментот е да се подобри усвојувањето и прилагодувањето на иновативни, напредни технологии, know-how и технолошки процеси во малите и средни претпријатија. Целта е да се подобрат технолошките способности на постојните индустрии и бизниси преку премостување на јазот помеѓу постоечките знаења веќе достапни глобално и локалните индустрии. Се очекува Инструментот да има секторско влијание и долгорочен позитивен придонес кон зголемување на конкурентноста. Финансирањето доделено преку овој Инструмент е наменето за поддршка на усвојување и прилагодување на иновативни и напредни технологии и подобрување на деловните процеси во македонските МСП. Технолошката екстензија треба да биде насочена кон група на МСП со цел да се подобри нивната продуктивност и конкурентност и да се постигне секторско влијание. Поддршката може да биде доделена за две фази од технолошката екстензија: Фаза 1 Дијагностика и План за подобрување; и Фаза 2 – Имплементација на План за подобрување. Во случај веќе да постои Дијагностика и План за подобрување, апликантот може да аплицира само за Фаза 2. Преку овој Инструмент Фондот за иновации и технолошки развој обезбедува финансирање до 50% (педесет проценти) од вкупниот буџет на проектот во максимален износ од 500.000,00 евра (петстотини илјади евра) заедно за двете фази.

➤ Кофинансирани грантови за воспоставување, работење и инвестиции во деловно технолошки акселератори

-Целта на овој Инструмент е да обезбеди финансиска поддршка за воспоставување, работење и инвестирање на деловно-технолошките акселератори во согласност со одредбите на Законот за иновацииска дејност. Се очекува дека деловно-технолошките акселератори (во натамошниот текст: „акселератори“) ќе ја играат клучната улога во националниот систем за иновации преку обезбедување на ресурси кои ќе придонесат за забрзан и одржлив раст и развој на новоосновените старт-ап претпријатија. Поддршката, преку овој Инструмент, ќе биде доделена за воспоставување (опционално) и работење на акселератор, имплементацијата на пред-инвестициона програма и инвестиции. Акселераторите ќе обезбедуваат услуги за новоосновените старт-ап претпријатија, кои вклучуваат: канцелариски простор (опционално) и административна поддршка, обука, советување и/или менторство, пристап до ресурси за поддршка на бизнисот, како и финансиски инвестиции. Новоосновените старт-ап претпријатија кои ги користат услугите на акселераторот стекнуваат статусот на корисници на деловно-технолошкиот акселератор (во натамошниот текст: „корисници на акселераторот“). Преку овој Инструмент, Фондот за иновации и технолошки развој (во натамошниот текст: „Фондот“) обезбедува финансирање до 75 % (седумдесет и пет проценти) од вкупниот буџет на

проектот, за максимален износ од 500.000,00 (петстотини илјади) евра за оперативни трошоци (повеќето во фаза 1, а дел во фази 2 и 3) и инвестиции (во фази 2 и 3)

➤ **Инструменти за финансиска поддршка во рамки на 3 столб од Планот за економски раст**

Во рамките на 3 столб од Планот за економски раст, постојат неколку различни инструменти:

- Кофинансирани грантови за технолошки развој за надминување на последиците од КОВИД 19

- Целта на овој Инструмент е да се обезбеди финансиска поддршка за технолошки развој на претпријатија и приватни здравствени установи (во понатамошниот текст само „ПЗУ“) за надминување на последиците од КОВИД-19, кои ги исполнуваат условите наведени во правилникот. Преку овој Инструмент Фондот обезбедува финансиска поддршка до 70% (седумдесет проценти) од вкупниот буџет на проектот, но не повеќе од 3.000.000,00 (три милиони) денари по апликант

- Кофинансирани грантови за технолошки развој

-Целта на овој Инструмент е да се обезбеди финансиска поддршка за технолошки развој на претпријатија и приватни здравствени установи. Јавниот повик се спроведува по РЕДОВНА И СКРАТЕНА ПОСТАПКА и се однесува на кофинансирање на предлог проекти до 30%(триесет проценти) од вкупниот буџет на проектот, но не повеќе од 10.000.000,00 (десет милиони) денари по апликант

- Кофинансирани грантови за микро претпријатија

- Целта на овој Инструмент е да се обезбеди финансиска поддршка за технолошки развој на микро претпријатија. Преку овој Инструмент се обезбедува финансирање до 30% од вкупниот буџет на инвестициски проект, но не повеќе од 5.000.000,00 денари, по апликант. Преостанатиот износ од најмалку 70% (седумдесет проценти) од вкупниот буџет за проектот треба да бидат обезбедени од апликантот.

- Кофинансирани грантови за подобрување на иновативноста

-Целта на овој Инструмент е да се обезбеди финансиска поддршка за развој и примена на иновативни решенија на претпријатија. Преку овој Инструмент се обезбедува финансирање до 70% од вкупниот буџет на инвестициски проект, но не повеќе

од 20.000.000,00 денари по апликант. Преостанатиот износ од најмалку 30% од вкупниот буџет за проектот треба да бидат обезбедени од апликантот.

➤ Кофинансирани грантови за стручно усовршување и пракса за нововработени млади лица

-Целта на овој Инструмент е да се обезбеди финансиска поддршка за стручно усовршување и пракса за нововработени млади лица до 29 години. Преку овој Инструмент се обезбедува финансирање до 30% од вкупниот буџет на инвестициски проект, но не повеќе од 1.000.000,00 денари по апликант. Преку овој Инструмент се обезбедува поддршка за следните видови на инвестициски активности: стручна обука и пракса за краен примател на поддршката кај Апликантот (вклучително и Fast Track Management Programme); и стручна обука и пракса за краен примател на поддршката кај Организатор.

Покрај инструментите кои се дел од Програмата на ФИТР, во зависност од потребите и можностите, фондот објавува јавни повици и тематски предизвици за иновативни решенија за различни предизвици, како:

- Јавен повик за финансирање на истражувачки проекти во основните и средните училишта „Предизвик за млади истражувачи“
- Јавен повик за финансирање на предлог проекти преку инструментот за поддршка – кофинансирани грантови за воспоставување, работење и инвестиции на деловно-технолошки акцелератори
- Јавен повик за финансирање на предлог проекти преку инструментот за поддршка – кофинансирани грантови за технолошка екстензија
- Јавен повик за финансирање проекти за социјално претприемништво „Предизвик за иновативно решение за обезбедување #ОброкЗаСите“
- Јавен повик за финансирање на проект Предизвик за изработка на информациски систем на управување во областа на патничкиот и товарниот сообраќај „Пристап Транспорт“
- Јавен повик за финансирање на проекти за намалување на загадувањето на воздухот во урбаните средини „О2 предизвик“
- Повик за прототип натпревар „Паметна автобуска постојка“

- Тематски предизвик “Дигитализација на земјоделието”
- Тематски предизвик “Предизвик за социјални претпријатија”
- Јавен повик ФИТР КРЕАТОН
- Јавен повик КОВИД 19 брза реакција преку “Дигитализација на услугите на локалната самоуправа”
- Јавен повик за кофинансирани грантови за технолошки развој за надминување на последиците од КОВИД-19

Адреса и контакт

Ул.ГТЦ локал 6, Д.Е. 220

1000 Скопје

+389 2 314 5258

Веб: <http://www.fitr.mk/>

Емаил: info@fitr.mk

🇪🇺 Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој - АФПЗРР

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој овозможува ефикасно управување со финансиските средства како од Буџетот на Р. Македонија, така и со средствата од претпристапната помош на ЕУ наменети за руралниот развој.

АФПЗРР ги вклучува следните сектори кои се директно поврзани со претпристапната помош на Европската унија за рурален развој:

- Сектор за внатрешна ревизија;
- Секторот за одобрување на плаќања;
- Сектор за контрола;
- Сектор за финансиски прашања и
- Сектор за општи и правни работи.

Надлежности на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој вклучуваат:

- Извршување на мерките за директните плаќања во земјоделството;
- Интервенции на пазарот на земјоделски производи;
- Имплементација на производните квоти;

- Извршување на мерките за рурален развој;
- Реализација на средствата од претпристапната помош на Европската унија за рурален развој;
- Спроведување на мерките на државна помош во земјоделството.

Во рамки на програмата за финансиска поддршка на земјоделството, се вршат директни плаќања (субвенции) за следните мерки:

- Мерки за поддршка на доходот на земјоделските стопанства (директни плаќања за растително и сточарско производство)
- Мерки за дополнителна поддршка за развојот на земјоделството

Во рамки на програмата за финансиска поддршка на руралниот развој, постојат повеќе мерки:

- Помош за млади земјоделци за започнување на земјоделска дејност
- Советодавни услуги во земјоделството
- Инвестиции за модернизација на земјоделските стопанства
- Инвестиции за зголемување на економската вредност на шумите
- Инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделски производи
- Инвестиции во инфраструктура за развој на земјоделството и заштита од природни непогоди
- Сорботка за развој на нови производи, процеси и технологии
- Економски здружување на земјоделски стопанства
- Помош за вршење на земјоделска дејност во подрачја со ограничени можности
- Помош за зачувување на руралните предели и нивните традиционални карактеристики
- Органско производство
- Подобрување на квалитетот на животот во руралните средини
- Обнова и развој на селата
- Зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја
- Воспоставување на локални акциони групи (ЛАГ)
- Реализација на стратегии за локален развој на руралните средини

➤ ИПА Програма за рурален развој 2014-2020 (ИПАРД)

Целите на оваа програма се преку развој на човечкиот и физичкиот капитал да се подобри безбедноста на храната и способноста на земјоделско-прехранбениот сектор за справување на конкуренцијата на пазарот, како и за постепено усогласување на секторот со стандардите на ЕУ, особено на оние кои се однесуваат на хигиената и животната средина, а во насока на постигнување на рамномерен територијален развој на руралните средини, преку следните приоритети:

- Подобрување на одржливоста и конкурентноста на земјоделските стопанства и преработката на храна

- Обновување, зачувување и подобрување на екосистемите зависни од земјоделството и шумарството
- Промовирање рамномерен територијален развој и развој на рурални средини
- Трансфер на знаење и иновации во областа на земјоделството, шумарството и руралниот развој

Во рамки на оваа програма, достапни се следните мерки:

- Инвестиции во материјални средства на земјоделските стопанства
- Инвестиции во материјални средства за преработка на земјоделски и рибни производи
- Инвестиции во рурална јавна инфраструктура
- Диверзификација на фарми и развој на бизниси
- Техничка помош

Адреса и контакт

Ул. 3-та Македонска бригада бр.20

зграда на Македонија Табак блок Ц

1000 Скопје

тел: 02 3097 450

факс: 02 3097 454

веб: www.ipardpa.gov.mk

Емаил: ipardpa.info@ipardpa.gov.mk

- ✚ **Програма за самовработување** (<http://rabotaimoznosti.mk/>). Програмата Самовработување нуди одлична можност за основање на свој бизнис. Со добивање на неповратни средства во износ од 246.000 денари до 307.500 денари, или до 615.000 денари за здружување на двајца, плус советодавна поддршка и обука од областа на претприемништвото, визијата за остварување на вашата бизнис идеја има реални шанси да се оствари. Успешно селектираните кандидати од циклусите на програмата, ќе имаат можност за добивање советодавна и финансиска поддршка за регистрација на сопствените бизниси и за набавка на потребната опрема и/или материјали. Со тоа тие стануваат конкурентни правни субјекти подготвени да се борат со предизвиците на пазарот. Сите детални информации за програмата, условите за аплицирање, процесот на селекција, успешните приказни од веќе основани бизниси поддржани од оваа програма, ќе може да ги најдете на оваа е-страница или работните клубови при

Центрите за вработување ширум државата. Програмата е заеднички реализирана од Министерството за труд и социјална политика (МТСП), Агенцијата за вработување на Република Македонија (АВРМ), а во соработка со Програмата за развој на Обединетите нации (УНДП). Програмата Самовработување е дел од Оперативен план за активни програми и мерки за вработување и услуги на пазарот на трудот за 2018 година.

**Детални информации можат да се добијат на телефонскиот број (02) 3111-850 во Централната служба на Агенцијата за вработување на РМ или во работните клубови на 30 центри за вработување низ државата.*

Комерцијални банки

Комерцијални банки кои имаат свои филијали во Пелагонискиот плански регион нудат најразлични видови финансиски услуги за приватниот сектор. Истите можат да се најдат на веб-страниците наведени во продолжение:

1. Силк Роуд банка А.Д. Скопје (www.silkroadbank.com.mk/)
2. Капитал банка А.Д. Скопје (www.capitalbank.com.mk)
3. Комерцијална банка А.Д. Скопје (www.kb.com.mk)
4. НЛБ Тутунска банка А.Д. Скопје (www.nlbtc.com.mk)
5. Охридска банка А.Д. Скопје (www.ohridskabanka.mk)
6. ПроКредит банка А.Д. Скопје (www.procreditbank.com.mk)
7. Стопанска банка А.Д. Скопје (www.stb.com.mk)
8. Стопанска банка А.Д. Битола (www.stbbt.com.mk)
9. ТТК Банка А.Д. Скопје (www.ttk.com.mk)
10. Уни банка А.Д. Скопје (www.unibank.com.mk)
11. Халк банка А.Д. Скопје (www.halkbank.mk)
12. Централна кооперативна банка А.Д. Скопје (www.ccbank.mk)
13. Шпаркасе банка А.Д. Скопје (www.sparkasse.mk)

Развојна банка на Северна Македонија АД Скопје <http://www.mbdp.com.mk>

Развојна банка на Северна Македонија АД Скопје е развојна и извозна банка чија стратешка цел е да го поддржува и поттикнува развојот на Македонското стопанство преку кредитирање на мали и средни претпријатија и извозни компании. Оваа банка за поддршка на развојот ги нуди следните финансиски производи на малите и средните претпријатија:

➤ КРЕДИТИРАЊЕ:

- Кредит за поддршка на извозот;
- Кредит за мали и средни претпријатија;
- Кредит за поддршка на земјоделството и агроиндустријата;
- Кредит за микро компании;
- Кредит за енергетика;
- Кредит за намалување на невработеноста;
- Кредит со гарантна шема;
- Кредит за сместувачки капацитети;
- Кредит за старечки домови и градинки;
- Кредит за општините во Р. С.Македонија.

➤ КРЕДИТНО ОСИГУРУВАЊЕ на:

- Домашни побарувања (пред и по испорака);
- Извозни побарувања (пред и по испорака);
- Од комерцијални и политички ризици.

➤ **ФАКТОРИНГ** (финансиска активност со која една фирма ги продава своите побарувања од купувачите на финансиски посредник - фактор (банка, финансиско друштво итн.) по намалена (дисконтирана) вредност, а потоа факторот ги наплатува побарувањата од должниците).

➤ **ФОНД ЗА МИКРО И МАЛИ ПРЕТПРИЈАТИЈА** за поднесување на кредитно барање за директно кредитирање на микро и мали претпријатија погодени од КОВИД 19

-Фондот за микро и мали претпријатија од кој ќе се реализира оваа кредитна линија е формиран со средства преку EU4Resilience ИПА програмата на Европската Унија кои се ставени на располагање на Фондот во износ до 30 милиони евра во денарска противвредност и буџетски придонес во износ од 60 милиони денари.

-Намена на кредитот: За основни и обртни средства заради непречено финансирање на тековните активности и потребата од обртен капитал како и поддршка при реализација на проекти за купување на основни средства во функција на реализација на бизнисот

Адреса и контакт

- ул. "Димитрие Чуповски" бр. 26
Скопје 1000
Централа: +389-2-3115-844; +389-2-3114-840
Факс: +389-2-3239-688
e-mail: info@mbdp.com.mk
web: www.mbdp.com.mk

Европски банки

- ✚ **Европската банка за обнова и развој** (<https://www.ebrd.com/home>)
(<http://www.sep.gov.mk/>)

Пристапот на ЕБОР во решавање на сложените транзициски предизвици се заснова на стратегии, политики и процедури. Разликата помеѓу земјите од регионот во кои работи Банката е голема, па таа ги приспособува своите производи и се насочува секторски за да ги задоволи конкретните пазарни потреби на секоја земја. Се развиваат и следат поединечно стратегиите за секоја од 27^{те} земји во којашто работи. Банката има и секторски политики во кои формално се утврдува стратегијата за следниве сектори: земјоделство, енергетика, општинска инфраструктура и животна средина, природни ресурси, сопственост, шпедиција, транспорт, телекомуникации, информатика и јавни гласила. Финансирањето проекти е основна дејност на ЕБОР. Банката обезбедува финансирање со заеми и акционерски капитал, гаранции, лизинг, поддршка на трговија како и финансирање на професионален развој преку програми за поддршка. Конкретните решенијата се креираат според потребите на клиентот и на проектот, како и според специфичната состојба во земјата, регионот и секторот. Досега, ЕБОР има доделено повеќе од 22,7 милијарди евра за проекти во приватниот и во државниот сектор. Големите проекти на Банката се движат од 5 милиони евра до 250 милиони евра (повеќе од 20 милијарди евра се обезбедени за над 800 големи проекти). Овие проекти треба да ги исполнуваат основните услови: да бидат профитабилни и да се од значење за локалната економија, да ги задоволуваат стандардите за заштита на животната средина, да бидат дополнително финансирани од спонзори и од други ко-финансиери. Малите проекти речиси секогаш се финансирани преку финансиски посредници, како што се комерцијалните банки, банките за микробизниси, капиталните фондови

и институциите што работат со лизинг, на тој начин обезбедувајќи им на претприемачите и на малите фирми поголем пристап до финансиски средства.

Програмата за олеснување на трговијата обезбедува кредитни олеснувања во форма на гаранции од ЕБОР, издадени во корист на меѓународни комерцијални банки. Банката обезбедува и директно финансирање на банките во регионот со цел понатамошно позајмување на локалните компании за трговски активности. ЕБОР е активна со следните програми за поддршка на развојот на деловните активности на МСП:

- Програма за управување со организациски промени – ТАМ;
- Програма за деловни советодавни услуги - БАС;
- Заеднички Виенски институт.

Адреса и контакт

Канцеларија во Скопје
Соравија Центар 7ми спрат
ул.Филип Втори Македонски бр.3
1000 Скопје
Тел: 02 3297 800

Лице за контакт од СЕП:

Софче Зафировска

Раководител на Одделение за билатерална и мултилатерална помош

Емаил: sofce.zafirovska@sep.gov.mk

тел: (02) 3200 243

WEBSEFF – Одржлива институција за финансирање на Западен Балкан

WEBSEFF е финансиска институција под која Европската банка за обнова и развој (ЕБОР) обезбедува кредитни линии за партнер банки во Западен Балкан кои позајмуваат на бизниси и општини кои сакаат да инвестираат во енергетска ефикасност и мали проекти за обновлива енергија. WeBSEFF е дел од финансирањето за одржлива енергија за ЕБОР (SEFF) семејството. До денес, SEFFs има ставено на располагање 2 милијарди евра за финансирање на проекти на повеќе од 80 локални финансиски институции учеснички во 20 различни земји во светот.

Грантот се користи за инвестициски стимулации на должници кои успешно ги завршиле своите WeBSEFF инвестиции. Понатаму тоа финансира тим од стручни лица за да им помогне на локалните банки и нивните клиенти во идентификувањето и оптимизирањето на одржливите проекти. WeBSEFF е дел од Програмата за ефикасност Регионална енергија за Западен Балкан (REEPWB), која е поддржана со грант од 20.000.000 € од Инвестициската мрежа на Западен Балкан (ВБИФ), заедничка иницијатива помеѓу Европската унија и другите меѓународни партнери. REEPWB користи комбинација на инструменти за финансирање, техничка помош и поддршка на политиката за да се создаде одржлив пазар за енергетска ефикасност во регионот

WeBSEFF е достапен да се обезбеди финансирање на до ЕУР 2 милиони во приватните бизниси кои бараат да се инвестира во

- Модерни технологии со кои ќе се намали потрошувачката на енергија или на емисиите на CO2 за најмалку до 20%
- Опремување на објекти, под услов инвестицијата да ги направат барем за 30% повеќе енергетски ефикасни
- Самостојни проекти за обновлива енергија

Таквите инвестиции им помагаат на бизнисите да

- Ги намалат трошоците и да ги направат претпријатијата поконкурентни
- Да се обезбедат можности да се замени старата опрема и да модернизира производството
- Да го прошират излезниот резултат, или опсегот на производство
- Да ги подобрат стандардите за квалитет и да ги задоволат барањата на извозните пазари

Бизнисите ќе добијат поволности за инвестирање на 5% - 10% од износот на кредитот по успешното завршување и проверка на квалификуваните проекти. Дадениот процент се базира на измереното влијание на проектот врз животната средина или врз намалувањето на емисијата на CO2 или според изборот и опсегот на технологијата (за проекти во градежниот сектор) врз животната средина.

Контакт

Тел: 02 3231 560

Веб <https://www.webseff.com/>

Емаил: information@webseff.com

GEFF Кредити за финансирање на зелената економија

GEFF во Западен Балкан е дел од интернационалната GEFF програма за финансирање на зелената економија на Европската Банка за Обнова и Развој. Преку истакнување на алтернативни технологии и нивните придружни придобивки, кредитите за финансирање на зелената економија на Европската Банка за обнова и развој, ги прикажуваат деловните причини за инвестирање во технологии со високи перформанси, услуги и практики.

Европската Банка за Обнова и Развој обезбедува повеќе од 4.2 милијарди Евра финансии годишно, и до денес програмата им има овозможено на повеќе од 129,000 бизниси и индивидуи да ги финансираат своите зелени инвестициони можности, колективно избегнувајќи годишни CO2 емисии од повеќе од 7 милиони тони. GEFF во Западен Балкан се спроведува во рамките на Регионалната програма за енергетска ефикасност за Западен Балкан (REEP Plus), финансирана од Европската Унија, и реализирана во соработка со Секретаријатот на енергетската заедница. Програмата за техничка соработка во рамките на Фондот е поддржана од Австриското Сојузно Министерство за Финансии и Инвестиционата Рамка на Западен Балкан. Партнерството со донаторите е од суштинско значење за промовирање на зелените технологии и практики со високи перформанси. Донаторите обезбедуваат важна поддршка за GEFF проектите кои ги ублажуваат или ја зголемуваат отпорноста кон ефектите од климатските промени и други закани за животната околина

Контакт

Веб <https://ebrdgeff.com/>

Емаил: mk@ebrdgeff.com

- **Европската инвестициона банка - EIB**, (<https://www.eib.org>) го проширува начинот на кој ги поддржува малите и средни претпријатија преку поедноставување на своите механизми на финансирање, правејќи ги потранспарентни и подобро насочени кон конкретните потреби на малите бизниси насекаде во Европа. Кредитот од Европската инвестициона банка достапен е и за компаниите од Република Македонија преку Македонската банка за поддршка на развојот. Вкупната вредност на кредитот на интернационално ниво изнесува 100.000.000,⁰⁰ ЕУР и се состои од три производи: Инвестициски кредит за МСП, Кредит за трајни обртни средства и

Кредит за приоритетни проекти. Повеќе информации за оваа кредитна линија, намената на одделните производи, висина на кредитот и условите на отплата, може да се добијат на веб-страницата на МБПР.

Европската инвестициона банка, исто така го проширува своето делување и на нови подрачја на финансирање, како што се нефинансиските инструменти - инвестирање во истражувањето и развој, воспоставување на дистрибутивна мрежа или обезбедување на континуитет на бизнисот и после пензионирање на неговите основачи.

Меѓународни донаторски организации

✚ **Програмата за развој на Обединетите Нации во Р. Македонија - УНДП** (<https://www.mk.undp.org/content/north-macedonia/en/home/>) со нејзините програми и мерки за економски развој на Р. Македонија и поддршка на малите и средните претпријатија:

- Промоција на одржливи вработувања;
- Зајакнување на ефективност на поддршката;
- Локален развој;
- Добро владеење - испорачување подобри услуги на сите;
- Социјална инклузија - зајакнување на најранливите категории во општеството;
- Енергија и животна средина - осигурување одржлив развој.

Адреса и контакт:

Ул. Јордан Хаџу Константинов Џинот бр.2

1000 Скопје

тел. +38923249500

факс. +38923249505

емаил: registry.mk@undp.org

✚ **Германската друштво за меѓународна соработка - ГИЗ** (<https://www.giz.de/>) со тековните билатерални кооперативни активности во Р.С. Македонија фокусирани на:

- Економски развој и вработувања
- Демократизација и граѓанско општество
- Одржлива инфраструктура

Германското друштво за меѓународната соработка го промовира регионалниот и локалниот економски развој и го поддржува автономното спроведување на политики во согласност со ЕУ насочени кон балансирање на регионалниот развој во земјата. Покрај тоа, ГИЗ работи на развој на препораки засновани врз докази за политика за економска диверзификација и рурален развој. Советите за надворешната трговија и реформите во економското право придонесуваат за агендата за реформи во ЕУ и регионалната економска интеграција.

Адреса и контакт

Ул.Антоние Грубишиќ бр.5
1000 Скопје
+389 2 3103 560
+389 2 3103 587
giz-nordmazedonien@giz.de

✚ SWG – Постојана работна група за регионален рурален развој во Југоисточна Европа (<http://seerural.org/>)

СВГ е постојана работна група за регионален рурален развој во Југоисточна Европа и е меѓународна меѓувладина организација, составена од владини институции одговорни за рурален развој во соодветните земји и територии од Балканот. Нејзино раководно и координативно тело е седиштето на ССГ / Секретаријатот, со седиште во Скопје.

СВГ се обидува да ја прошири својата активност не само на земјоделството, туку и на многу други сектори и области кои имаат заеднички теми и можат да се спојат заедно, преку едукација, грантови шеми за јаве, приватен и граѓански сектор и вмрежување на засегнатите страни. СВГ ги насочува своите активности во следниве области:

- Рурален развој
- Трговија и економски развој
- Земјоделство и агро-индустрија
- Заштита на животната средина и одржливост
- Заштита и промоција на културното наследство
- Туризам и рурален туризам
- Придонес за здравјето на луѓето и образованието
- Размена на статистички податоци
- Промовирање на родовата еднаквост и зајакнување на жените во руралните области

Адреса и контакт

Ул.Гоце Делчев бр.18

Зграда на Македонска телевизија 12 спрат

1000 Скопје

Тел: +38923217708

Факс: +38923217244

емаил: swgsecretariat@swg-seerural.org

Агенција за меѓународен развој на САД во Р. Македонија – УСАИД

(<https://www.usaid.gov/mk/node/2202>) со големиот број програми, мерки и проекти, од кои најголемо значење за малите и средните компании од Пелагонискиот плански регион има:

➤ Проект за развој на деловниот екосистем

- Проектот активно работи на зголемување на продуктивноста, приходите и работните места во микро, малите и средните претпријатија (ММСП) преку градење на самоодржлив деловен екосистем, соработува со бизнис асоцијации, стопански комори, финансиски институции, тренинг центри и компании за да ги подобри услугите достапни на ММСП за пристап до нови пазари, ангажирање квалификувана работна сила, пристап до релевантни информации и обезбедување соодветна документација.
- Проектот поддржува 11 организации за деловна поддршка (ОДП) во зајакнувањето на нивните услуги и зголемувањето на нивното членство. Поддржаните организации развија вкупно четири нови и подобрија 25 постоечки услуги, резултирајќи во вкупен раст на нивното членство за 192 компании.

➤ Проект за факторинг

- Овој проект се имплементира во партнерство со Фактор Труст, локална македонска компанија за факторинг. Тоа е финансиска трансакција во која еден бизнис продава побарувања со кредитна вредност (обично тоа е фактура), на фирма што врши финансиски услуги, со попуст кој генерално е еднаков на интересот плус трошоците за услугата. Проектот на УСАИД за факторинг работи на зголемување на свеста кај здруженијата на МСП за постоењето на факторингот како еден алтернативен финансиски производ, потоа, на зголемување на побарувачката за факторинг кај МСП, на подобрување на регулативите за употреба на факторинг, зголемување на знаењето и искуството кај финансиските менаџери на МСП,

подобрување на разбирањето кај МСП за факторингот како финансиска алатка која може да генерира моментална и достапна ликвидност.

➤ **Проект за инклузија и иновации во микрофинансирањето**

- Проект за подобрување на пристапот до финансиски производи прилагодени на потребите на домаќинствата со ниски примања, претприемачите и средните и мали претпријатија. Целта е создавање на нови работни места, поттикнување на економскиот раст и намалување на сиромаштијата за да се помогне усогласувањето со критериумите за пристапување во ЕУ. Во партнерство со Сојузот на микрофинансиски организации како имплементатор, работат на надградба на ИТ-платформата на финансиските институции; подобрување на финансиските знаења меѓу претприемачите, студентите, земјоделците и останатите во целата земја; обуки за вработените во микрофинансиските институции; помош во процесот на изготвувањето и спроведувањето на регулативата која влијае врз финансискиот сектор; и организирање на регионални форуми на теми кои се од интерес за микрофинансискиот сектор.

➤ **Гарантен механизам за микрофинансирање**

- Гарантниот механизам за микрофинансирање е гаранција од 15 години за кредитното портфолио за поддршка на микро-претпријатија или поединци во секторите на кои им е потребен пристап до обртни средства и кредити за инвестирање за да започнат или да ги прошират своите активности. Гаранцијата им овозможува на институциите за микрофинансирање да им позајмат на физички лица кои во моментот не се во можност да пристапат до кредит. Со овој гарантен механизам, УСАИД мобилизира приватно финансирање за оние претпријатија – корисници на заеми- кои придонесуваат за генералната цел на Мисијата за одржлив економски раст и создавање нови работни места. УСАИД има потпишано договор за гаранција со две микрофинансиски организации, штедилница ФУЛМ и штедилница Можности – и двете се организации формирани со поддршка на УСАИД. Гаранцијата е со покритие од 50% и се активира во случај на заостанат долг. Штедилниците издаваат микрофинансиски кредити за нови претпријатија, микро, мали и средни претпријатија кои имаат потенцијал да придонесат за растот на македонската економија.

➤ **Партнерство за подобра бизнис регулатива**

- Партнерство за подобра бизнис регулатива е проект за поддршка на микро и мали бизниси, кој помага да се подобри нивната способност да се усогласат со законските барања и да учествуваат во креирањето на политиките за мали и средни претпријатија (МСП).

Адреса и контакт на УСАИД Македонија

ул.Самоилова бр.21

1000 Скопје

тел. +38923102000

Факс. +38923102499

Емаил: macedoniadesk@usaid.gov

Швајцарска агенција за развој и соработка (SDC)

Швајцарска агенција за развој и соработка (SDC) и Државен секретаријат за економски работи (SECO) (www.eda.admin.ch) со програми и проекти:

- Добро владеење, полови и трансферзални теми
- Регионална соработка
- Економски развој
- Инфраструктура и животна средина
- Организација и партнерство
- Воспоставување на Систем за координација во планирањето, спроведувањето, мониторинг и евалуација на политиката за рамномерен регионален развој (СиРеРа)
- Одржлив и инклузивен рамномерен регионален развој

Адреса и контакти

Амбасада на Швајцарија

ул.Максим Горки бр.19

1000 Скопје

Тел. +38923103300

Факс. +38923103301

веб:<https://www.eda.admin.ch/skopje>

Емаил: skopje@eda.admin.ch

ПРОГРАМИ НА ЕВРОПСКА УНИЈА

ЕУ Фондови

ЕУ Фондовите кои им се на располагање на компаниите во Пелагонискиот плански регион овозможуваат континуирана поддршка на развојот на македонската економија и на самите компании. ЕУ фондовите вклучуваат: *Програми на заедниците, Регионални програми за Југоисточна Европа и Национални програми - ИПА фондови*. Бизнес Центарот за поддршка и консултативни услуги за мали и средни претпријатија во рамки на Центарот за развој на Пелагонискиот плански регион нуди услуги и поддршка на приватниот сектор во Пелагонискиот плански регион во поглед на информирање на компаниите за можностите кои ги нудат ЕУ фондовите, но и поддршка во поглед на подготовка на апликациони формулари и проектни апликации за искористување на овие Европски фондови. ЕУ фондови во кои компаниите од Пелагонискиот плански регион можат да аплицираат за добивање финансиски и нефинансиски услуги ги вклучуваат следните програми:

ПРОЕКТ ЗА ЛОКАЛНА И РЕГИОНАЛНА КОНКУРЕНТНОСТ – ПЛРК

Проектот за локална и регионална конкурентност е 4 годишна инвестициска операција финансирана со дотација од ЕУ (ИПА 2). Развојната цел на проектот е подобрување на придонес на туризмот во локалниот економски развој и подобрување на капацитетот на владата и јавните субјекти за поттикнување на растот на туризмот и олеснување на управувањето со дестинациите. Проектот е администриран од страна на Светска Банка, преку доверителски фонд (Доверителски фонд за локална и регионална конкурентност во туризмот), со примена на соодветни насоки и постапки на Светска Банка за управување со животната средина и социјалните аспекти, финансиско управување, поддршка за набавки и имплементација.

Поддршката на проектот се состои во неколку компоненти:

- Компонента 1: Техничка помош за развој на туризмот (спроведувана од Банката)
- Компонента 2: Зајакнување на управувањето со дестинацијата и поволното опкружување
 - Пот-компонента 2.1: Капацитет, координација и јави политики на централно ниво
 - Пот-компонента 2.2: Управување со дестинации
- Компонента 3: Инвестиции во туристичка инфраструктура и поврзувања во дестинациите
 - Пот-компонента 3.1: Инфраструктурни инвестиции
 - Пот-компонента 3.2: Поврзувања и поддотации на иновации
- Компонента 4: Зајакнување на управувањето со Проектот

Проектот е финансиран со грант од 18.000.000 евра од Инструмент за претпристапна помош II на ЕУ (ИПА II) и ко-финансиран од Владата на Република Северна Македонија со 3.176.471 евра. Времетраење на проектот е 14.01.2016 – 31.12.2019. Одговорна интитуција е Кабинет на Заменик Претседателот на Владата задолжен за економски прашања (КЗПВРМ)

Адреса и контакт

Единица за спроведување на проектот (ЕСП)

Проект за локална и регионална конкурентност (ПЛРК)

Адреса: ул. Мирослав Крлежа бр. 60/1, Скопје

Телефон: +389 2 3156 746; +389 2 3253 818

емаил: info@lrcp.org.mk

✚ ХОРИЗОНТ 2020 (www.ec.europa.eu/programmes/horizon2020/)

Програма за истражувања и иновации чија основна цел е да се поттикне соработката помеѓу компаниите и истражувачките институции со цел создавање конкурентни производи и конкурентни иновативни МСП. Програмата Хоризонт 2020 се однесува за периодот 2014-2020, има буџет од 79,4 милијарди евра и цели кон истражувања и иновации во индустријата и општеството.

✚ КОСМЕ (www.ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/)

КОСМЕ е Програма за конкурентност и иновативност на ЕУ (2014- 2020) и претставува компатибилна програма за компаниите (со финансиските инструменти и МСП инструментот).

Главни цели на КОСМЕ програмата се:

- Пристап до финансии за МСП,
- Нови услуги за МСП,
- Претприемничка култура,
- Одржлива конкурентност на ЕУ бизнисот,
- Интернационализација на МСП и подобрување на пристапот на ЕУ пазари.

ПРОГРЕС + (www.ec.europa.eu/)

ПРОГРЕС + е програма за вработување и создавање квалификуван кадар, програма која на малите и средните претпријатија им овозможува можност за градење на капацитетите на вработените.

Лајф + (www.ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus)

Лајф + е програма за заштита на животната средина. Главен таргет на оваа програма се компании кои превземаат мерки за заштита на животната средина.

ИПА Програма

Советот на Европската унија (ЕУ) во 2006 година го воспостави Инструментот за претпристапна помошна за земјите кандидати за членство во ЕУ и земјите потенцијални кандидати за членство во ЕУ (Регулатива број 1085/2006). Помошта се користи од страна на земјите-кориснички како поддршка во следниве области:

- зајакнување на демократските институции и на владеењето на правото, вклучувајќи го и неговото спроведување;
- промовирање и заштита на човековите права и на основните слободи и зајакнато почитување на малцинските права, промоција на половата еднаквост и на недискриминацијата;
- реформи на јавната администрација, вклучувајќи го и воспоставувањето систем за децентрализирано управување со помошта намената за земјата-корисничка во согласност со правилата утврдени во финансиската регулатива (ЕЗ, Евроатом) бр. 1605/2002;
- економска реформа;
- развивање на граѓанското општество;
- социјална вклученост;
- мерки за помирување, градење на довербата и за реконструкција;
- регионална и прекугранична соработка.

За земјите кандидатки за членство во ЕУ помошта (во кои е Република Македонија) ќе се користи и за поддршка во следниве области:

- донесување и спроведување на заедничките придобивки;
- поддржување на развојот на политиките, како и на подготовките што се потребни за спроведување и за управување со заедничката земјоделска политика и со кохезионата политика на Заедницата.

Основни компоненти на ИПА Програмата се:

- ✓ ИПА Компонента I: Помош при транзиција и градење на институциите (ТАИБ) - помош достапна на институциите на централно, регионално и локално ниво, но истовремено и поддршка на организациите кои имаат важна улога во подготовката на Република Македонија за пристапување кон ЕУ и спроведување на правото на Европската Унија.
- ✓ ИПА Компонента II: Компонента за прекугранична соработка - основната цел на оваа компонента е да ги подготви земјите-кориснички на ИПА за создавање на ефикасни заеднички оперативни структури, кои ќе создадат критична маса на практично искуство во програмирањето и спроведувањето на заеднички прекугранични Оперативни Програми. Ова е неопходен услов за подоцнежното ефективно и безбедно управување на претстојните, далеку пообемни и посеопфатни Структурните и Кохезиониот фонд на ЕУ. Од аспект на придобивките на самите погранични региони примарна цел на оваа компонента е да ја негува стабилноста, безбедноста и просперитетот, особено во пограничните, неретко маргинализирани региони на соседните држави-кориснички.
- ✓ ИПА Компонента III: Регионален развој - помошта во рамките на оваа компонента се доделува за следниве приоритети: патна инфраструктура; мерки за животната средина кои се однесуваат на управување со отпад, водоснабдување, урбани отпадни води и квалитет на воздух; рехабилитација на загадени површини и земјиште; области кои се однесуваат на одржлив развој кој претставува придобивка за животната средина, операциите кои што ја подобруваат регионалната конкурентност и ќе поттикнат создавање и одржување на постојана вработеност.
- ✓ ИПА Компонента IV: Развој на човечки ресурси - помошта во рамките на оваа компонента се доделува за следниве приоритети: зголемување на адаптабилноста на работниците, претпријатијата, претприемачите, во поглед на подобрување на предвидувањето и позитивно управување со економските промени; подобрување на пристапот до вработеноста и одржливо приклучување на пазарот на труд на оние кои бараат работа и неактивните луѓе; спречување на невработеноста и долгорочната невработеност кај младите, охрабрување на активното стареење и пролонгирање на работниот век, како и зголемување на учеството на пазарот на труд.
- ✓ ИПА Компонента V: Рурален развој - оваа компонента придонесува за одржливо приспособување на земјоделскиот сектор и на руралните предели, како и за подготвувањето на земјите-кандидати за спроведување на законодавството на Европската унија во врска со

Заедничката земјоделска политика (ЗЗП) и сродните политики. Целите на оваа компонентата се: подобрување на пазарната ефикасност и примена на стандардите на Унијата; поддршка за подготвителни активности за примена на агроколошките мерки и локалните стратегии за рурален развој и поттикнување на развојот на руралните економии.